

Hur påverkas arbetsutbudet av information om jobbskatteavdraget?

Pär Nyman

Linuz Aggeborn

Rafael Ahlskog

Hur påverkas arbetsutbudet av information om jobbskatteavdraget?^a

av

Pär Nyman^b, Linuz Aggeborn^c och Rafael Ahlskog^d

2022-05-02

Sammanfattning

Tillgång till information är en central aspekt i ekonomiska modeller. Genom att ha tillgång till information kan individer och företag fatta ekonomiska beslut. I verkligheten finns det dock flera tillfällen när information saknas eller där informationen är svårbegriplig. Det svenska jobbskatteavdraget är tänkt att öka incitamentet att arbeta där skatten sänks på arbetsinkomst men inte på andra typer av inkomst såsom ersättning från Försäkringskassan. Många svenskar känner emellertid inte till hur jobbskatteavdraget är konstruerat i detalj. I denna rapport studerar vi hur information om jobbskatteavdraget påverkar arbetsutbud med hjälp av svensk registerdata. Vi har genomfört ett informationsexperiment där vi har skickat ut information om jobbskatteavdraget till föräldrar. En förhållandevis okänd aspekt av jobbskatteavdraget är att det ger starka ekonomiska incitament att ha någon arbetsinkomst under ett kalenderår eftersom jobbskatteavdraget är riktat mot lägre inkomster. Vi finner inte några effekter av att få information vare sig på sannolikheten att arbeta eller antalet arbetade timmar.

^a Denna rapport är en kortare populärvetenskaplig sammanfattning av forskningsuppsatsen Nyman m.fl. (2022). Vi hänvisar läsaren till forskningsuppsatsen för en fullständig redogörelse.

^b par.nyman@statsvet.uu.se, Statsvetenskapliga institutionen, Uppsala universitet.

^c linuz.aggeborn@statsvet.uu.se, Statsvetenskapliga institutionen, Uppsala universitet, Uppsala Center for Labor Studies (UCLS), samt Uppsala Center for Fiscal Studies

^d rafael.ahlskog@statsvet.uu.se, Statsvetenskapliga institutionen, Uppsala universitet samt UCLS.

Innehållsförteckning

1	Introduktion	3
2	Institutionell bakgrund.....	5
3	Utformningen av experimentet.....	7
4	Empirisk undersökning.....	8
5	Resultat	9
5.1	Föräldrarnas sysselsättning.....	9
5.2	Mödrarnas arbetsinkomst	10
5.3	Fördelning av föräldradagar	10
5.4	Gemensam arbetsinkomst.....	11
6	Avslutande diskussion	12
	Referenser	14

1 Introduktion

Skattepolitiken i ett land fyller olika syften. Förutom att få intäkter som ska finansiera den offentliga sektorn kan politiker även konstruera skattesystemen för att ge individer och företag incitament att justera sitt beteende åt ett visst håll. Alkohol- och tobaksskatterna är exempelvis en del av folkhälsopolitiken, bränsleskatter ett led i miljöpolitiken och den differentierade momsens subventionerar vissa typer av konsumtion. På samma sätt kan inkomstskatterna användas för att göra det mer eller mindre lönsamt att arbeta och utgör därmed ett instrument i arbetsmarknadspolitikerna.

För att dessa incitament ska vara verkningfulla krävs det att människor har åtminstone en ungefärlig förståelse för hur stora de är – exempelvis vad ett paket cigaretter kostar eller hur mycket de kan spara på att åka buss till jobbet istället för att ta bilen. I de flesta fall är detta förmodligen ett okontroversiellt antagande. Traditionella nationalekonomiska modeller tar det hela ett steg längre och antar att människor och företag har perfekt information. Det stämmer förstås inte helt med verkligheten, men så länge människor är någorlunda informerade om de incitament de möter så påverkas inte modellernas användbarhet nämnbart av mindre avvikelser från antagandet om perfekt information.

Antagandet att människor har en god förståelse för viktiga ekonomiska incitament är dock inte alls lika självklart när det handlar om komplexa institutionella system. Skattesystemet är ett sådant exempel. De flesta individer har en ungefärlig idé om hur mycket skatt de betalar och kan relativt väl anpassa sitt arbetsutbud inte bara efter vad deras nominella lön är, utan även efter vad de väntar sig få ut efter skatt. Det är dock få som har kunskap om alla aspekter av skattelagstiftningen och hur skatternas utformning påverkar den slutliga disponibla inkomsten när även andra offentliga transfereringar är inblandade; om detta vore en bagatell skulle inte företag behöva anlita revisorer och skattejurister. Studier utförda i USA har visat på bristfälliga kunskaper om skattesystemet (se exempelvis Gideon, 2017, och Stantcheva, 2021), trots att amerikaner har en förhållandevis direkt exponering för skattesystemet, eftersom de faktiskt betalar in sin skatt själva.

I den här studien undersöker vi ett specifikt område där det sannolikt finns ett särskilt stort informationsglapp – det svenska jobbskatteavdraget. Jobbskatteavdraget infördes 2007 med motiveringen att göra det mer lönsamt att arbeta jämfört med att uppbära andra typer av inkomster. Trots att jobbskatteavdraget är en mycket omfattande och uppmärksam reform är den förvånansvärt okänd bland svenskarna. År 2009, endast tre år efter att den politiska debatten dominerades av diskussioner om jobbskatteavdragets införande, var det till exempel bara 40 procent som ens sade sig ha hört talas om det (Riksrevisionen

2009). Andersson och Antelius (2010) har påpekat att beräkningar av jobbskatteavdragets effekter bygger på antaganden om att individer har god kunskap om reformen, och att dessa utvärderingar riskerar att överskatta de verkliga effekterna eftersom antagandet förmodligen inte är uppfyllt.

Vi har dessutom valt att fokusera på aspekter av jobbskatteavdraget som vi menar är ännu mindre kända. Jobbskatteavdraget är utformat så att det ökar snabbt med storleken på arbetsinkomsten vid låga inkomster för att därefter plana ut. Syftet med denna utformning är att stärka incitamenten för personer utan arbete att ta ett jobb, även om det skulle vara lågbetalt. Men eftersom beskattning i Sverige utgår från vilka inkomster man har under ett kalenderår har denna konstruktion stärkt incitamenten att årligen redovisa en viss arbetsinkomst även för grupper som bara tillfälligt avstår från att arbeta, såsom exempelvis föräldralediga. Som ett illustrerande exempel får två personer som båda har en månadslön på 35 000 kr ca 16 000 kr mer i jobbskatteavdrag om de under ett kalenderår delar lika på föräldraledigheten, jämfört med om den ena partnern är hemma hela tiden. I mer allmänna ordalag är marginalskatten på arbetsinkomster kraftigt reducerad för de flesta som är lediga från sitt arbete under merparten av ett kalenderår. Eftersom denna typ av effekter har varit frånvarande i den politiska debatten om jobbskatteavdraget, och eftersom de ekonomiska incitamenten för personer som är i slutet av sin föräldraledighet skiljer sig kraftigt från de incitament som de brukar möta, tror vi att detta är ett gynnsamt fall för att studera informationens (eller brist på densamma) betydelse för ekonomiskt beteende.

Mer specifikt studerar vi hur information om jobbskatteavdraget påverkar fördelningen mellan arbetsinkomst och inkomst från föräldraförsäkringen bland nyblivna föräldrar. Vi gör detta genom ett informationsexperiment, i vilket vi skickat ett individualiserat informationsblad till ett slumpmässigt urval av nyblivna föräldrar. Utskicket innehöll korrekt och pedagogiskt upplagd information om hur just dessa föräldrars jobbskatteavdrag skulle se ut beroende på storleken på deras arbetsinkomst. Med hjälp av registerdata från SCB har vi sedan följt upp om de föräldrar som fått brevet har justerat sitt arbetsutbud jämfört med de som inte fått det.

Vår studie knyter an dels till tidigare studier om vikten av information i allmänhet, och dels till den litteratur som har studerat jobbskatteavdraget mer specifikt. Vi hänvisar till avsnitt 2 i Nyman m.fl. (2022) för en mer omfattande redogörelse för tidigare forskning. Tidigare har Edmark m.fl. (2016) utnyttjat skillnader i kommunal skattesats för att utvärdera huruvida jobbskatteavdraget resulterat i ökat arbetsutbud men konstaterade att det är svårt att utvärdera effekterna av jobbskatteavdraget då den identifierande variationen var för liten.

Benmarker m.fl. (2014) konstaterar i sin tur att de incitament som jobbskatteavdraget ger upphov till kan leda till lägre löneökningar.

Vår studie fokuserar däremot främst på informationsaspekten rörande jobbskatteavdraget. Engström m.fl. (2019) är en närliggande studie med liknande upplägg från Sverige där forskarna också genomförde ett informationsexperiment, men då rörande bostadsbidraget där de skickade ut skriftlig information till svenska pensionärer. De fann att informationen ledde till ett högre uttag av bostadsbidrag. Matikka och Paukkeri (2016) genomförde ett liknande informationsexperiment i Finland där de postade information rörande garantipensionen tillsammans med en ansökningsblankett till pensionärer. De fann att detta ledde till ett ökat uttag av denna förmån. Guthmuller m.fl. (2014) studerar två typer av information i ett experiment de utfört i Frankrike. Deras resultat tyder på att uttag från en sjukvårdsförsäkring ökar hos dem som har fått skriftlig information från forskarna, men däremot minskar uttaget om personer inbjuds till ett informationsmöte.

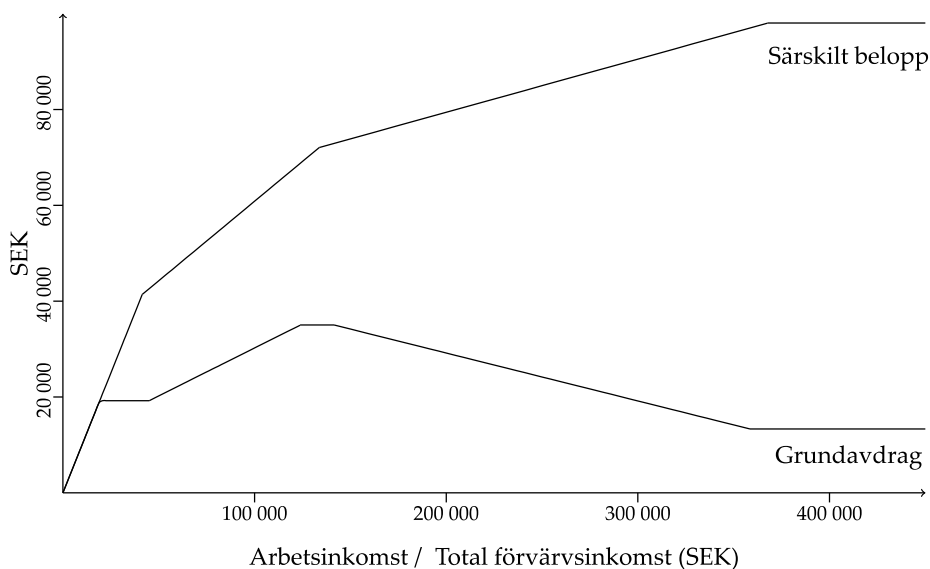
Vår studie knyter som sagt även an till litteraturen om jobbskatteavdrag i andra länder. Chetty och Saez (2013) genomförde ett experiment i samarbete med skattekonstuler i USA, där ett urval av individer fick extra mycket information om hur deras marginalsatser såg ut och hur mycket de skulle tjäna om de arbetade lite mer. De fann inga effekter på arbetsinkomsten. Bhargava och Manoli (2015) samarbetade istället med den amerikanska skattemyndigheten och studerade hur ett informationsbrev påverkade huruvida mottagarna valde att alls ta ut motsvarigheten till jobbskatteavdraget (till skillnad från i Sverige måste man i USA aktivt ansöka om att få avdraget). Informationen ökade sannolikheten att mottagarna ansökte om att få sitt avdrag. I en skandinavisk kontext så fann Kostol och Myhre (2021) att ett informationsbrev om okända incitament i det norska jobbskatteavdraget för personer med *uføretrygd* (den norska motsvarigheten till sjukersättning) hade tydliga effekter på deras arbetsutbud. Författarna argumenterar för att relativt enkla informationsinsatser därmed borde kunna öka effekten av avsedda incitament avsevärt.

2 Institutionell bakgrund

Efter Alliansens valvinst 2006 var en av de viktigaste punkterna på den nya regeringens agenda att genomföra en förändring av skattesystemet och under 2007 infördes jobbskatteavdraget. Denna reform har sedan byggts på i flera steg. Även om grundidén är enkel – att minska skatten på arbetsinkomster – så är implementeringen av avdraget förhållandevis komplex. Storleken på avdraget beräknas som kommunalskatten multiplicerat med differensen mellan det

särskilda beloppet och *grundavdraget*. För skatteåret 2018 var det särskilda beloppet en styckvis linjär funktion (det vill säga raka linjer med olika lutning i olika intervall) av arbetsinkomsten, med brytpunkter vid 133 770 kr, 367 640 kr och 616 070 kr. Grundavdraget, å andra sidan, är en funktion av hela förvärvsinkomsten och påverkas därför även av ersättningar från socialförsäkringarna. Båda funktionerna är definierade i fasta priser och brytpunkterna uppdateras årligen med inflationen. 2018 års funktioner för grundavdraget och det särskilda beloppet illustreras i Figur 1. Vi menar att det för de flesta individer antingen a) är okänt att jobbskatteavdraget fungerar på detta sätt, eller åtminstone b) är okänt vad marginaleffekterna på avdraget, mer precist, skulle bli om man själv skulle få en förändring i exempelvis arbetstid.¹

Figur 1 Jobbskatteavdragets konstruktion 2018

Den svenska föräldraförsäkringen erbjuder 480 dagar av betald föräldraledighet per barn. De första 390 av dessa dagar betalas med ca 80 procent av den tidigare arbetsinkomsten, och de flesta kollektivavtal ger en utökning till ca 90 procent. Efter detta utbetalas 180 kr per dag. Dagarna kan disponeras fritt mellan föräldrarna, med undantag för 90 dagar som är reserverade för respektive förälder. Föräldrar har också lagstadgad rätt att ta obetalt ledigt utöver de betalda föräldradagarna och kan även använda semesterdagar för att förlänga tiden med barnet. Detta, kombinerat med möjligheten att jobba deltid tills barnet är åtta år, innebär

¹ Visserligen ges generell information om jobbskatteavdraget i den årliga deklarationen, men vi tror inte att det nämnvärt påverkar människors kunskap om dessa incitament.

att försäkringen har en stor grad av flexibilitet och de flesta föräldrar väljer att vara hemma något längre än de 480 dagarna.² Pengar som betalas från föräldraförsäkringen räknas inte som arbetsinkomst och ger därför *inte* jobbskatteavdrag.

Centralt för vår studie är den stora flexibilitet som finns rörande arbetsinkomst och föräldraledighet. Detta innebär att olika typer av föräldrar som har olika syn på vikten av att vara hemma och att arbeta kan dra nytta av vårt informationsutskick. Vi diskuterar detta mer ingående i avsnitt 3 av Nyman m.fl. (2022). Mycket kortfattat kan man få arbetsinkomst (och således jobbskatteavdrag) genom att exempelvis förändra fördelningen av föräldraledigheten, förändra fördelningen mellan föräldraledighet och semester, och förändra arbetsupplägget efter en eventuell föräldraledighet. För den som så önskar är det således relativt enkelt att påverka sin arbetsinkomst under ett år, vilket gör detta intressant att studera.

3 Utformningen av experimentet

Studien består av ett randomiserat brevutskick och efterföljande analys av registerdata. Här beskriver vi kortfattat hur experimentet genomfördes, vilka data vi använt samt hur dessa har analyserats. För en fullständig redogörelse hänvisar vi till avsnitt 5 i Nyman m.fl. (2022). Studien har godkänts av Regionala etikprövningsnämnden i Uppsala.

Urvalsramen för experimentet bestod av alla mödrar med barn födda mellan 1 juni 2017 och 31 januari 2018. Detta resulterade i totalt 74 667 individer. Av dessa randomiserades hälften (37 334 individer) till vår behandlingsgrupp och i slutändan var det 37 183 hushåll som mottog vårt informationsbrev. Brevet adresserades till båda föräldrarna och skickades till moderns adress. Randomiseringen utfördes av Statistiska Centralbyrån (SCB).

Utskicket bestod av ett enkelt informationsbrev på en sida. I brevet beskrevs hur mottagarnas jobbskatteavdrag påverkas av hur mycket de arbetar samt fördelar sina föräldramånader, och informationen illustrerades med en graf. I texten användes också ett exempel på hur mycket en fiktiv person, vars månadslön vi baserade på moderns tidigare inkomster, skulle tjäna på att arbeta minst ett visst antal månader. I brevet, vilket var skrivet på Uppsala universitets brevpapper, informerades mottagaren om att utskicket är en del av ett projekt vid Uppsala universitet och att utskicket genomförs i samarbete med Statistiska Centralbyrån (SCB). Brevet var underskrivet med namn och titel för den

² Mediantiden för barnets förskolestart är ca 18 månader (Skolverket 2017, s. 192).

huvudansvarige forskaren med tillhörande kontaktinformation. Ett exempel på informationsbrevet finns bifogat i slutet av denna rapport.

Brevet skickades ut av Statistiska Centralbyrån under mars 2018. Tidpunkten valdes efter en avvägning mellan hur lång tid mottagarna behöver för att ändra sin planerade föräldraledighet och vad som skulle vara en så pass lång tid att informationen glömdes bort. Eftersom de incitament vi informerar om gör det särskilt lönsamt att arbeta ca 4–5 månader under 2018 medgav den valda tidpunkten ungefär lika lång tid för mottagarna att justera höstens planer.

Eftersom vårt syfte är att studera betydelsen av information innehöll brevet inte några uppmaningar om hur föräldrarna borde agera utan endast information om skattesystemets utformning och implikationer. Då vi är intresserade av att studera just information om jobbskatteavdraget så innehöll brevet ingen annan information rörande exempelvis hushållets totala ekonomi.³

4 Empirisk undersökning

Vi analyserar informationsbrevets effekter på fyra olika utfall: sannolikheten att ha ett arbete, mödrarnas arbetsinkomst, parets gemensamma arbetsinkomst och hur föräldrarna valt att fördela ledigheten mellan sig. De teoretiska resonemangen bakom valet av utfallsvariabler beskrivs mer detaljerat i forskningsuppsatsen.⁴

Samtliga utfallsvariabler är baserade på anonymiserade registerdata från Statistiska Centralbyrån. Sysselsättning och arbetsinkomst kräver ingen djupare diskussion, men det gör däremot vårt sätt att uppskatta hur många dagar man har varit ledig. Visserligen har vi data på hur många dagars *betald* föräldraledighet respektive förälder har tagit ut, men eftersom kvinnor oftare har *obetald* föräldraledighet har vi istället valt att utgå från vilka arbetsinkomster som föräldrarna deklarerat. Först har vi använt arbetsinkomsten under 2015–2017 och efter en inflationsjustering valt det år som inkomsten var som högst (om inkomsten samtliga år understiger 180 000 kr använder vi detta istället). Detta är vårt mått på individens *potentiella* inkomst. Sedan har vi jämfört arbetsinkomsten under 2018 med den potentiella inkomsten och utifrån det beräknat hur stor del av 2018 som personen har arbetat respektive varit ledig. Ifall den beräknade ledigheten har

³ Om man skulle inkludera flera typer av information i brevet skulle det inte gå att särskilja vilken information som har påverkat vad. Om man vill studera effekten av annan information måste detta alltså göras i ett separat utskick.

⁴ Vi har också publicerat en föranalysplan i vilken vi beskrev utfallsvariabler och modellspecifikationer innan vi fick tillgång till data. Anledningen till att göra en sådan plan är att man som forskare inte ska lockas att omedvetet anpassa den empiriska undersökningen för att hitta vissa resultat. Planen kan läsas på följande länk: <https://doi.org/10.1257/rct.6430-1.1>

understigit antalet dagar med betald föräldraledighet har vi istället använt det senare. Utfallsvariabeln definieras sedan som den absoluta skillnaden mellan faderns och moderns lediga dagar.

För att undersöka hur vårt informationsbrev påverkat de fyra utfallen gör vi så kallade regressionsanalyser, genom vilka vi i praktiken jämför utfallen för de föräldrapar som blivit slumpmässigt utvalda att få informationsbrevet, med de som istället blev slumpmässigt utvalda att inte få det. Eftersom tilldelningen var slumpmässig så är detta tillräckligt för att utan snedvridningar uppskatta effekten av brevet, men för att förbättra precisionen i analyserna inkluderar vi en uppsättning av oberoende variabler. Dessa inkluderar utbildningsnivå (mätt som antal utbildningsår), potentiell inkomst (som vi definierat ovan), födelseår, tidigare arbetsmarknadsstatus, tidigare uttag av föräldraförsäkringen samt barnets kön och födelsemånad. För en fullständig redogörelse rörande hur vi analyserar våra data hänvisar vi till avsnitt 6 i Nyman m.fl. (2022).

5 Resultat

En informationsbehandling av den typ vi använt i den här studien kan tänkas ha effekter på ett flertal olika aspekter av föräldrarnas föräldraledighet och arbetsmarknadsdeltagande. Kortfattat indikerar våra empiriska resultat att informationsutskicket inte hade några effekter alls på arbetsutbudet vare sig längs den extensiva eller den intensiva marginalen.

5.1 Föräldrarnas sysselsättning

Jobbskatteavdraget infördes med det uttalade syftet att öka sysselsättningen. Som vi beskrivit tidigare stärker skattereduktionen de ekonomiska incitamenten att ha ett arbete, framför allt genom att sänka skatten på de första ca 135 000 kr i arbetsinkomst. Man kan därför tänka sig att vårt informationsbrev borde få ett antal individer att gå från att inte jobba alls under 2018 till att få åtminstone en del av sin inkomst från arbete. Att öka antalet i arbete kallas ibland för att öka arbetsutbudet längs den *extensiva* marginalen.

Den första kolumnen i Tabell 1 visar den estimerade effekten av att ha fått vårt informationsbrev på sannolikheten att vara sysselsatt. Punkttestimatet för denna effekt är $-0,19$ procentenheter, vilket indikerar att behandlingsgruppen hade en marginellt *lägre* sysselsättningsgrad än kontrollgruppen (det vill säga tvärtom mot vad vi förväntat oss). Den skattade effekten är mycket liten och inte statistiskt signifikant skild från noll.

Tabell 1 Skattade effekter av brevutskicket

	(1)	(2)	(3)	(4)
Brevutskick	-0,19 (0,14)	-870,87 (585,28)	-1124,60 873,61	0,27 (0,78)
Urval	Föräldrar	Mödrar	Par	Par
Utfall	Sysselsatt	Inkomst	Parets inkomst	Skillnad i dagar
Medelvärde	84	85 055	393 844	193
Observationer	143 925	74 439	74 689	68 926
Justerat R2	0,491	0,575	0,845	0,194

5.2 Mödrarnas arbetsinkomst

Till skillnad från den extensiva marginalen så avser det *intensiva* arbetsutbudet, å andra sidan, *hur mycket* man jobbar – och därmed hur mycket arbetsinkomst man får. Eftersom mödrar i snitt tar ut mer föräldraledighet så är det marginella jobbskatteavdraget (ökningen i hur mycket man får tillbaka på skatten om man jobbar lite till) större för mödrar än för fäder. Detta innebär att incitamentet att jobba mer även det är större för mödrar än för fäder. Det är därför av särskilt intresse att undersöka informationsbrevets effekter på mödrarnas arbetsutbud.

Den andra kolumnen i Tabell 1 visar hur mödrarnas arbetsinkomst påverkades av vårt brev. Det vi ser är att mödrarnas snittinkomst, för hela kalenderåret 2018, var cirka 870 kr *lägre* om de ingick i gruppen som fick informationsbrevet. Återigen är detta alltså motsatt vad vi hade förväntat oss. Även i detta fall är skillnaden försumbar och så liten att den statistiskt inte går att skilja från noll. Konstruerar vi ett konfidensintervall runt punkttestimatet så är den övre gränsen ca 300 kr. Det innebär att vi kan utesluta att vårt informationsbrev ökade mödrarnas genomsnittliga arbetsinkomst under 2018 med mer än 300 kr, vilket vi betraktar som en försumbar effekt.

5.3 Fördelning av föräldradagar

En annan konsekvens av jobbskatteavdragets utformning är att det har blivit mer lönsamt än tidigare att under ett givet kalenderår ha en jämnare fördelning av föräldraledigheten. Anledningen till det är att jobbskatteavdraget påverkas mer av arbetsinkomsten vid låga inkomster och att många par därför kan öka sitt gemensamma jobbskatteavdrag genom att omfördela föräldradagar från den som under året har en låg arbetsinkomst, vilket vanligtvis är modern, till den som har en hög.

Som vi kan se i den fjärde kolumnen i Tabell 1 uteblev de förväntade effekterna emellertid även i detta fall. Punkttestimatet motsvarar ungefär en halv dags *större* skillnad mellan föräldrarna i behandlingsgruppen, och inte heller detta estimat är statistiskt signifikant. Återigen bör detta betraktas som en noll-effekt, eftersom konfidensintervallen visar att vi kan utesluta allt förutom försumbara effekter.

5.4 Gemensam arbetsinkomst

Även om de marginaleffekter som jobbskatteavdraget medför i genomsnitt är större för mödrarna i vår studie behöver det inte innebära att det enbart, eller ens primärt, är de som anpassar sitt arbetsutbud. Till exempel skulle det kunna vara så att mödrar värdesätter den första tiden med barnet högre än vad fäder gör och att deras arbetsutbud därför är mindre känsligt för ekonomiska incitament. Därför har vi även analyserat informationsbrevets effekter på föräldrarnas gemensamma arbetsutbud.

Likt övriga utfall blev även denna effekt liten och i motsatt riktning jämfört med våra förväntningar. Den tredje kolumnen i Tabell 1 visar att paren i behandlingsgruppen deklarerade en arbetsinkomst som i genomsnitt var drygt 1100 kr *lägre* än vad den gemensamma arbetsinkomsten var i kontrollgruppen, och den övre delen av konfidensintervallet visar att vi kan utesluta positiva effekter av informationsbrevet på mer än 600 kr per föräldrapar och år.

5.5 Andra utfall

I vår forskningsuppsats har vi även genomfört mer förutsättningslösa analyser för att se var i inkomstfördelningen eventuella förändringar kan ha skett. Dessa analyser bekräftar att vårt informationsutskick inte haft några betydande effekter på föräldrarnas arbetsutbud.⁵

Utöver detta har vi genomfört ett antal ytterligare analyser, men de ändrar inte vårt huvudresultat. Vi hänvisar till Nyman m.fl. (2022) för en utförlig beskrivning av dessa analyser.

⁵ Bland mödrarna i behandlingsgruppen var det emellertid en något större andel som hade en arbetsinkomst strax under 135 000 kr, vilket sammanfaller med det belopp som vi i brevet informerade om att det var extra lönsamt att arbeta ihop, eftersom högre inkomster än så ger upphov till mindre ökning av jobbskatteavdraget. Detta skulle kunna bero på att informationen i brevet möjliggjorde ett avancerat optimeringsbeteende (så kallad "bunching"), men resultaten bör tolkas med försiktighet. Förutsättningslösa analyser av den här typen har fördelen att vi kan upptäcka andra effekter än de vi angett i våra förregistrerade hypoteser, men å andra sidan innebär denna flexibilitet en ökad risk för att de skillnader vi hittar mellan behandlings- och kontrollgruppen bara beror på slumpen och därmed inte är en effekt av vårt brevutskick.

6 Avslutande diskussion

För samtliga fyra utfall vi testat är den skattade effekten i praktiken noll och i inget fall är den statistiskt signifikant, trots att det rör sig om en studie med jämförelsevis mycket stor urvalsstorlek. Tack vare de precisa konfidensintervallen kan vi dessutom utesluta att informationsbrevet haft något annat än försumbara effekter.

Hur kan det komma sig att information om så pass stora ekonomiska incitament inte ser ut att ha haft någon effekt på föräldrarnas beteende? Om vi skulle fråga föräldrarna själva skulle många förmodligen svara att deras nyfödda barn är viktigare än några ekonomiska incitament. Det ser vi emellertid som en otillfredsställande förklaring, eftersom det inte finns någon motsättning mellan att värdera tiden med barnet högt och att samtidigt göra ekonomiska överväganden. I linje med detta återgår också de flesta föräldrar i studien till arbete under det år vi studerar, vilket vi inte kan tolka på något annat sätt än att hushålls-ekonomin trots allt har betydelse för deras beteende. Dessutom finns det en stor flexibilitet med avseende på hur föräldrarna kan påverka sin arbetsinkomst och det är inte alla sätt som förutsätter att de spenderar mindre tid med sina barn.

Efter att ha avfärdat den förklaringen menar vi att det finns tre möjliga förklaringar att beakta. Till att börja med är det – som vi redan nämnt – möjligt att individerna redan var kunniga om de incitament vi informerade om, och att brevet därmed inte förbättrat informationslandskapet nämnvärt. Av flera skäl ser vi emellertid detta som en ganska osannolik förklaring. Till att börja fann vi inget stöd för detta i de vidare analyser som finns redovisade i vår forskningsuppsats. Vi finner det även osannolikt att människor skulle ha så god information om jobbskatteavdraget, givet vad vi vet från tidigare forskning, och givet hur komplexa incitament det faktiskt rör sig om. De flesta i vår studie har också precis fått sitt första eller andra barn och har därför haft begränsad möjlighet att lära sig detaljerna i systemen genom tidigare erfarenheter.

En annan tänkbar förklaring är att något var fel i hur vi utformade experimentet. Kanske var tidpunkten för brevet fel, så att det antingen var för kort om tid att justera planerna för föräldradedigheten, eller att det tvärtom var för lång tidsmarginal och att informationen glömdes bort? Kanske tog inte mottagarna till sig informationen, till exempel för att informationen var för svår eller för att de inte ens öppnade brevet? Invändningar av den här typen är svåra att helt avfärda, eftersom det alltid finns detaljer i utformandet av ett experiment som skulle kunna förbättras; säkert fanns det både personer som inte förstod brevets innehåll och de som hade behövt få det två månader tidigare. Samtidigt finner vi det osannolikt att detta skulle ha en avgörande inverkan på våra resultat, och vi ser det därför inte som en trolig förklaring till varför brevet inte hade någon effekt.

Vi menar att den rimligaste förklaringen är att nyblivna föräldrars arbetsutbud är relativt okänsligt för ekonomiska incitament, åtminstone om de förutsätter justeringar av en redan överenskommen plan. Man har kommit fram till en fördelning av föräldraledigheten som fungerar tillräckligt bra och är nöjd med denna. Ett sätt att sammanfatta detta är att säga att föräldrar agerar som vad som på engelska brukar benämnas "satisficers"; ett begrepp för en optimeringsstrategi där man anpassar sitt beteende tills man uppnår ett resultat som ligger över den nivå där man är "nöjd", men inte längre, oavsett om det finns utrymme att optimera ytterligare. Sådant beteende kan förstås som en strategi för situationer där beteendemässig anpassning är kostsamt i sig, och kanske är detta en särskilt viktig sådan; på marginalen blir eventuellt den kognitiva kostnaden för att stuva om arbetstid och omförhandla med såväl partner som arbetsgivare extra hög när all energi redan läggs på att ta hand om ett barn. Beteendet kan också bero på att andra mål eller normer tränger ut ekonomiska hänsyn när man säkrat en tillräckligt god hushållsekonomi. Till exempel kan det ta emot att lyfta en diskussion om pengar i relation till val som handlar om vad som är bäst för barnet, vilket skulle kunna förklara varför föräldrarna i vår studie inte anpassar sitt beteende i ljuset av ny information.

Det finns aspekter av föräldraförsäkringen som skulle kunna vara gynnsamma för den här typen av begränsad rationalitet. För det första är den svenska föräldraförsäkringen mycket generös i ett internationellt perspektiv, och det kan eventuellt uppfattas som ogint att planera för att få ut så mycket skatteavdrag som möjligt från ett system man redan uppfattar som generöst. För det andra rör sig föräldraledigheten om en begränsad tid, och det är förstås inte lika kostsamt att tillfälligt bortse från ekonomiska incitament. I situationer där det rör sig om mer långsiktiga transfereringssystem (till exempel sjukersättning eller pension) tror vi därför att sådant beteende är mindre sannolikt. Denna förklaring ligger också i linje med att Kostol och Myhre (2021) finner tydliga effekter av ett liknande informationsutskick gällande tröskeeffekter i den norska motsvarigheten till just sjukersättningen, samt resultat från Engström m.fl. (2019) och Matikka och Paukeri (2016) om effekten av information på användningen av bostadsbidrag och garantipension bland pensionärer. I framtida studier kan det därför vara fruktbart att jämföra information om incitamenten i olika sorters offentliga ersättningssystem – å ena sidan sådana som, likt föräldraförsäkringen, är designade för en specifik händelse eller tillfällig situation, och å andra sidan sådana som är tänkta att fungera som stöd under längre tidsperioder och där anpassningskostnaden därmed på sikt kan plana ut. Av samma skäl skulle det vara angeläget att även studera informationsaspekten rörande jobbskatteavdraget för bredare grupper än nyblivna föräldrar.

Referenser

- Andersson, Christian, och Jesper Antelius. 2010. "Jobbskatteavdraget – bra tänkt men illa känt." *Ekonomisk Debatt* 38 (2): 6–17
- Bennmarker, Helge, Lars Calmfors, och Anna Seim. 2014. "Earned income tax credits, unemployment benefits and wages: Empirical evidence from Sweden." *IZA Journal of Labor Policy* 3 (1): 1–20.
- Bhargava, Saurabh, och Dayanand Manoli. 2015. "Psychological frictions and the incomplete take-up of social benefits: Evidence from an IRS field experiment." *American Economic Review* 105 (11): 3489–3529.
- Chetty, Raj, och Emmanuel Saez. 2013. "Teaching the tax code: Earnings responses to an experiment with EITC recipients." *American Economic Journal: Applied Economics* 5 (1): 1–31.
- Edmark, Karin, Che-Yuan Liang, Eva Mörk, och Håkan Selin. 2016. "The Swedish Earned Income Tax Credit: Did It Increase Employment?" *FinanzArchiv* 72 (4): 475–503.
- Engström, Per, Eskil Forsell, Johannes Hagen, och Arnaldur Stefánsson. 2019. "Increasing the take-up of the housing allowance among Swedish pensioners: A field experiment." *International Tax and Public Finance* 26 (6): 1353–1382.
- Gideon, Michael. 2017. "Do Individuals Perceive Income Tax Rates Correctly?" *Public Finance Review* 45 (1): 97–117.
- Guthmuller, Sophie, Florence Jusot och Jerome Wittwer (2014). "Improving Takeup of Health Insurance Program: A Social Experiment in France." *The Journal of Human Resources* 49(1):167–194.
- Kostol, Andreas Ravndal, och Andreas S. Myhre. 2021. *Labor Supply Responses to Learning the Tax and Benefit Schedule*. IZA Discussion Papers 13900. Institute of Labor Economics (IZA).
- Matikka, Tuomas och Tuuli Paukkeri (2016). *Does information increase the take-up of social benefits? Evidence from a new benefit program*. VATT Working Papers 83.
- Nyman, Pär, Linuz Aggeborn och Rafael Ahlskog (2022). *Filling in the Blanks: How Does Information about the Swedish EITC Affect Labour Supply?*. Working paper 2022:9 Institute for Evaluation of Labour Market and Education Policy Uppsala (IFAU).

- Riksrevisionen. 2009. *Jobbskatteavdraget*. Rapport 2009:20. Stockholm.
- Skolverket. 2017. *Beskrivande data 2016: Förskola, skola och vuxenutbildning*. Rapport 452. Stockholm.
- Stantcheva, Stefanie. 2021. "Understanding tax policy: How do people reason?" *The Quarterly Journal of Economics* 136 (4): 2309–2369.

Pär Nyman
Forskare

Statsvetenskapliga institutionen
Box 514
SE-751 20 Uppsala

Besöksadress
Gamla torget 6

Telefon:
018-471 33 76
+46 18 471 33 76

www.parnyman.com
par.nyman@statsvet.uu.se

Det här utskicket genomförs i
samarbete med Statistiska
centralbyrån (SCB).

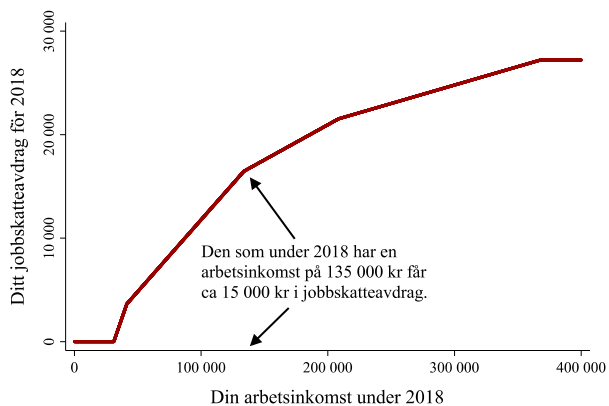
Till nyblivna föräldrar

Har ni funderat på hur fördelningen av föräldraledigheten påverkar hur stort jobbskatteavdrag ni får? Det handlar faktiskt om ganska stora summor. I ett projekt vid Uppsala universitet informerar vi nyblivna föräldrar om hur hushållskassan påverkas av att en person är ledig från arbetet under ett helt kalenderår.

I Sverige får alla som arbetar ett jobbskatteavdrag. Storleken på avdraget ökar snabbt med arbetsinkomster som under ett kalenderår uppgår till 135 000 kr. Med en sådan årslön får man ungefär 15 000 kr mer i jobbskatteavdrag jämfört med den som är ledig hela året. **För en person som tjänar 35 000 per månad är det därför mycket lönsamt att arbeta minst 4 månader under 2018.**

Storleken på jobbskatteavdraget fortsätter att öka med inkomsten även efter 135 000 kr, men då betydligt långsammare. I regel innebär det att ett par som delar lika på föräldraledigheten under ett kalenderår får ett större jobbskatteavdrag än ett par som låter den ena föräldern vara hemma hela året.

Figuren nedan visar hur storleken på jobbskatteavdraget varierar med din arbetsinkomst under 2018.¹ Det är kanske någonting ni vill ta hänsyn till när ni planerar hur mycket ni ska arbeta under resten av året?

¹ Exakt hur stort jobbskatteavdrag du får beror på dina individuella förutsättningar, men uppskattningarna vi presenterar stämmer relativt väl för alla under 65 år.

Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) är ett forskningsinstitut under Arbetsmarknadsdepartementet med placering i Uppsala.

IFAU ska främja, stödja och genom forskning genomföra uppföljningar och utvärderingar. Uppdraget omfattar effekter av arbetsmarknads- och utbildningspolitik, arbetsmarknadens funktionssätt och arbetsmarknadseffekter av socialförsäkringen.

I rapportserien presenteras såväl IFAU:s forskning som resultat av samarbeten med andra nationella och internationella forskningsorganisationer.

IFAU delar årligen ut bidrag till olika forskningsprojekt, vars resultat publiceras i rapportserien.

Rapporterna kan vara fristående eller publiceras tillsammans med ett Working paper.

Alla IFAU:s publikationer finns på www.ifau.se